

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

1750

Caput VIII. De perfectione, ac pulchritudine summi Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83620)

operculis absconditus fructus inquiritur: ita in eis Divinus sensus altius perscrutandus. In his maxime attendendus est scopus, ex quo earum proprietas, & significatio dignoscitur.

Annotatio 3. III. Verba Dei, quæ comminatoria sunt, ut supra dixi de subversione Ninives, accipienda sunt hypothetice, rebusque sic permanentibus. Quam regulam tradit apertissime Hieremias XVIII. 8. *Si penitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum adversus eam; agam & ego penitentiam super malo, quod cogitavi, ut facerem ei.* Deo post diuturna monita, & dilatam nimis penitentiam locum vix habet hæc regula; ut in prædictione Hierosolymitani excidii apud Lucam XIX. 44. ubi Judæis exprobratur, quod non cognoverint tempus visitationis suæ, id est oblata neglexerint remedia salutis.

Annotatio 4. IV. Ut etiam supra monui, plura quæ videntur Dei operationem imperiumque sonare, præsertim ubi alloquitur improbos, qui meditantur iniquitatem in corde suo, de sola permissione sunt exponenda: ut Eliseus filiis prophetarum importune insistentibus ut mitterent ad querendum Eliam, IV. Regum 2. dixit, *Mittite;* & Dominus ad Judæos, Jo. 11. *Soluite templum hoc.* Quo sensu dicitur Deus excacasse cor Pharaonis, & Es. VI. 10. *Excaca cor populi hujus.* Paulus quoque ad Rom. 1. 24. *Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum;* & paulo post, *in passionem ignominiam, & in reprobum sensum;* id est *relicti per Divinam patientiam, non per potentiam compulsi,* ait S. P. August. de Prædest. SS. cap. 10.

Annotatio 5. V. In Vaticiniorum complemento observandum est non semper impleri in Personis ad quas sunt, sed ut plurimum in earum posteritate. Sic Genes. XXV. 23. dicitur de Jacob: *Major serviet minori,* quod impletum est in Idumæis, regnante Davide. Aliquando etiam complentur in sensu analogico, ut in cæde Bethlehemiticorum infantium impletum est vaticinium Jeremiæ XXXI. 15. *Vox in Rama audita est, &c.*

Annotatio 6. VI. Multa non ad literam, sed my-

stice sunt accipienda, veluti, Joannem Baptistam esse Eliam, Christum agnum ac petram, Fideles oves, & alia id genus. In quibus ne Hæretici nobis objiciant, nos sacra torquere literas, quomodo futores dentibus extendunt pelles, ut immerito effutit Glassius lib. 11. Tract. 2. sect. 3. art. 6. de Becano, Stapletono, Joanne de S. Geminiano, aliisque viris doctissimis; æquum est, ut Ecclesiæ sequamur Magisterium, Sanctorumque Patrum interpretamenta sectemur: nec quisque propria venditet rudibus commentariola.

Annotatio 7. VII. Quum omnia, quæ in veteri testamento narrantur, fuerint umbræ & imagines futurorum, nemo debet sistere in rerum gestarum, verborumque cortice; sed potissimum considerandum est, cujus rei gratia & significatione facta, vel dicta sint. Plura enim putantur mendacia, quoniam non ea quæ vera significantur dicta intelliguntur, sed ea quæ falsa sunt dicta esse creduntur. Idque Augustinus explicat in libro contra mendacium cap. V. & 6. exemplo Jacob, qui consilio matris ait, se esse primogenitum Isaac, & personam Esau fratris sui simulavit.

Annotatio 8. VIII. Si aliquando à Deo mendaces commendari videntur, ut de obstetricibus Aegyptiis legitur Exodi 1. 20. Non officiosum mendacium putandum est comprobari, sed animi pietatem, timorem Domini, & misericordiam, ut scribunt Augustinus citato libro cap. 15. & Gregorius lib. XVIII. Moralium cap. 4. Atque idem dicendum est de quibusdam Historiis Sanctorum, quæ opponi possunt in patrocinium mendacii: sed de hac quæstione iterum differendum. Nam de veracitate Dei, quam Canus appellat caput cæterarum, controversia finitur his regulis; quarum duæ vel tres traditæ ab Aurelio Piette exemplis à me illustrantur, aliæ non minus necessariae superadduntur. Vereor enim ne nimis otiosus videar, si doctissimorum virorum laboribus solum fruam, & ne plagii insimuler, si Auctorum qui mihi aliquo sunt adjumento, ubi occasio se dederit, non meminero.

CAPUT VIII.

De perfectione, ac pulchritudine summi Dei.

SUMMARIUM.

1. Perfectio alia est simpliciter simplex, alia simplex communiter.
2. Singulæ omnium rerum perfectiones sunt in Deo eminentes.

3. Deus simul & creaturæ non sunt aliquid perfectius, quam Deus solus.
4. 5. 6. Solvuntur objectiones.
7. Reperitur in Deo summa, & perfectissima pulchritudo.

SUPER-

1. Perfectio alia
simpliciter
simplex, alia
simplex.

SUPERVACANEUM videtur de perfectione Dei verba facere; cum enim perfectum sit hoc loco, non quod est ab artifice elaboratum atque expolitum, sed quod in se omne bonitatis genus complectitur; idem est quærere, num Deus sit perfectus, ac sine summe potens, immensus infinitus, & quidquid optimum & præstantissimum nostræ potest occurrere cogitationi. Ad faciliorem tamen Scholasticorum intelligentiam addo, ab his duplex perfectionum genus distingui: quarum aliquæ simpliciter simplices, aliquæ simplices communiter appellantur. Perfectio simpliciter simplex illa est, quæ cum majori vel æquali perfectione non pugnat, sive, ut ait cap. XIV. Monologii Anselmi, *Quæ melior est ipsa, quam non ipsa*; ut esse spiritum, esse iustum, veracem, beatum. *Melius namque est esse iustum, quam non iustum; beatum, quam non beatum*; inquit idem Anselmus cap. 5. Prologii. Perfectio simplex ea est, quæ pugnat cum majori vel æquali, & non est melior ipsa quam non ipsa; ut qualitas, extensio, corpus, animal, aurum &c. *Nam melius est homini esse non aurum quam aurum, quamvis forsitan melius esset alicui aurum esse, quam non esse aurum, ut plumbo.* Ait cit. cap. Monologii S. Anselmi. Atque hic est communis Theologorum sensus; licet doctissimus Petavius lib. VI. cap. 7. n. x. scribat, quod prædicata, quæ sunt ejusmodi, ut ipsa per se meliora sint quam non ipsa, veluti esse sapientem & iustum, vulgo *perfectiones simplices* dicuntur. Et quidem congruentius, & clarius loqueretur, qui perfectiones prioris generis *simplices* appellaret; alias verò in certo aliquo genere limitatas. Has postremas perfectiones in Deo non esse, constat ex quo in eo non sit aliquid, quo potest melius excogitari.

2. Singulæ rerum perfectiones sunt in Deo eminenter.

Sunt tamen singulæ omnium rerum perfectiones in Deo *eminenter*. Quid sit contineri *eminenter* explicant Theologi, dicentes eminenter contineri, quod in alio non secundum propriam formam, sed nobiliori quodam modo comprehenditur; ut rationalis anima continere dicitur vegetativam, & sensitivam. Sed quoniam ista subobscura videntur, & repetita synonyma; dixerim perfectionem contineri formaliter, quando in ea perfectionis speciem res aliqua, veluti forma materies determinatur, & perfectio de ipsa re enunciatur in recto: contineri autem *eminenter*, quotiescunque res in eo perfectionis genere non est limitata, & perfectio de ipsa re præ-

R. P. Berti Theol. Tom. I.

dicatur tantum oblique. Sic aurum, argentum, calidum, frigidum *formaliter* continentur in hoc, vel illo corpore, quoniam his qualitatibus & formis corpora afficiuntur, & recte enunciantur, hoc est aurum, illud argentum, istud calidum, istoc frigidum. Quoniam vero sapientia, justitia, aliæque attributa rectissime de summo Deo prædicantur, non autem sunt in aliquo genere terminata, dicuntur esse *formaliter* in Deo minus proprie; & licet invaluerit ea loquendi consuetudo, Deus est *formaliter* sapiens, *formaliter* justus; melius tamen foret dicere, Deus est sapientia, & justitia quæ ipse est, ut monui præcedenti cap. 3. Non enim est in Deo forma aliqua, aut perfectio à summo esse distincta. Hinc Thomassinus lib. IV. cap. XII. n. 12. docet, perfectiones istas aptius à Deo auferri, quam de illo affirmari. Contra, cum Deus sit causa, & exemplar omnium creaturarum, infinitus in quolibet genere perfectionum, & creaturæ de ipso Deo enunciantur oblique, non enim dicitur, Deus est Angelus, aut homo, sed, Deus est hominum, & angelorum; perfectio angeli, perfectio hominis, perfectio universarum creaturarum, non *formaliter* in Deo continentur, sed *eminenter*. Quærunt, Theologi an Deus, & creaturæ simul sint aliquid perfectius quam Deus solus: ut huic quoque scrupulo satisfiat, sit

PROPOSITIO I. Deus simul & creaturæ non sunt aliquid perfectius, quam Deus solus.

Intelligenda est thesis de perfectione, quam vocant *intensivam*; nam de numero & extensione, frustra à quibusdam disputatur: non enim hæc duo perfectionem important, sed limitationem potius in aliquo genere quantitatis: ideoque hoc complexum *Deus, & creatura* designat summum bonum, & bonum finitum; & numerus, & extensio tantum in bono finito reperitur, ut divulgatum, & sejunctum à summo bono. Probatur autem prop. I. ex scripturis, legitur enim Ps. 38. *Substantia mea tanquam nihilum ante te.* Nihilum vero & ens, si complexus accipiantur, non sunt aliquid perfectius solo ente. II. Ex Patribus, dicente Augustino Tract. XI. in Joannem. *Si fueris sine Deo, minor eris: si fueris cum Deo, major Deus non erit: non ex te ille major, sed tu sine illo minor.* III. Ratione: Deus seorsim spectatus est unus, simplex, infinitus, summum bonum continens omnia bona; & ex collectione Dei, & creaturarum confurgit tantum numerus, &

Q

& multitudo: sed numerus nullam addit perfectionem ad unum, infinitum summum bonum continens omnia bona; cum ad summum, & infinitum nulla fieri possit additio: Ergo collectio Dei & creaturarum nullam addit perfectionem Deo seorsim spectato.

4. *Obiectio 1.* Opp. 1. Deus & creatura faciunt numerum: Ergo maiorem extensionem perfectionis.

Solutio. Aegidius Romanus in 1. dist. 24. q. 3. plura numerorum genera scite distinguit. Duo ex his ad rem faciunt. Primum genus numerorum spectat ad quantitatem discretam, in qua una unitas non continetur in alia: talis est numerus E. G. quatuor drachmarum, aut quinque æris quadrantium. Alterum numerorum genus spectat ad quantitatem, in qua plures distinguuntur unitates, sed una præcontinet alias: talis est distinctio sicli à quatuor drachmis, aut oboli à quinque quadrantibus. Constat autem quatuor drachmas addere ad siclum extensionem quidem numeri, non valoris; tantum enim pendet siclus, quantum drachmæ quatuor. Exposita hoc exemplo Aegidiana doctrina, nego consequentiam; habetur enim multitudo, & extensio numeri absque extensione perfectionis, quotiescunque perfectio unitatis eminenter præcontinetur in alia: quemadmodum permutato in drachmas quatuor uno siclo, multiplicatur numero nummi, non extenditur valor, quoniam valor quatuor Drachmarum in illo uno siclo continebatur.

5. *Instantia à Solutione.* Quod si dixeris: Quamvis nummus argenteus contineat eminenter plures minores asses, hi tamen additi nummo ejus valorem adaugent: Ergo licet Deus eminenter contineat perfectiones creaturarum, istæ nihilominus, &c. Respond. nego consequentiam. Etenim etiam si nummus argenteus tanti valeat, quanti plures minuti asses, nihilo tamen minus cum sit finiti valoris, non habet valorem proprium villioris monetæ quæ superadditur. E. G. tanti valet siclus quam duplex didrachma, at non quanti duplex didrachma, & assis. Perfectio autem Dei est infinita, neque, si millenas addideris creaturas, plaris valet.

6. *Obiectio 2. cum solutione.* Opp. 2. Splendor astrorum, ac plantarum vigor eminenter continentur in sole, & tamen sol sese non est perfectior sole unâ cum plantis, & astris. Ita, &c. Resp. solem non præconti-

nere particularem astrorum plantarumque perfectionem, sed universalem tantummodo; quum Deus contra eminenter habeat quidquid perfectionis potest in creatis rebus adinveniri.

PROPOSITIO II. Reperitur in Deo summa, & perfectissima pulchritudo.

7. *Propositio 2.*

Explicatur, simulque probatur postrema hæc propositio. Primo pulchritudo dicit congruentiam & aptitudinem, ut corpora appellantur pulchra, quæ habent aptam figuram membrorum cum quadam suavitate coloris, auctore Tullio in 1v. Tusculana. In Deo autem est invariabilis ordo sæculorum, consonantia perfectionum, immutabilis regula providentiæ: atque, ut inquit Augustinus vi. de Trinit. cap. 10. *prima æqualitas, & prima similitudo*, id est, Divinum Verbum, candor æternæ lucis, & imago pulchritudinis ejus. Deinde pulchrum est quod allicit, & ad amorem trahit: & in Deo est bonitas, pietas, charitas, jucunditas, gloria, & alia, quæ nos ad amandum provocant, & in cælesti patria plenissimo replent gaudio. Pulchrum quoque est decus, & ornamentum animi: atque in Deo est virtus, sanctitas, magnificentia, & omnis justitiæ fons; unde Augustinus in Psal. xlv. *Summa, inquit, & vera pulchritudo justitia est. Ibi illum non videbis pulchrum, ubi deprehendis injustum. Si ubique justus, ubique decorus.* Quod & Ambrosius probat in libro de Isaac & anima pluribus argumentis, inter quæ est illud comprobatum experimento, quod in sapientiæ, ac fortitudinis venerationem effecti senis vultum, & lacerata martyris membra exosculamur, suaviter ab interiori pulchritudine allecti. Tandem simulacra & imagines rei, quam representant, ostendunt venustatem, & opera Artificis sui pulchritudinem, sicut erudite probat Cicero in Oratore ad Brutum exemplo Phidiæ, cujus simulacra eximiam speciem pulchritudinis referebant, *quæ ipsius in mente infidebat.* Quanta vero sit in omnium creaturarum serie pulchritudo, & quisque propriis oculis intuetur, & præclara inductione demonstrat Vincentius Contensonius dissert. 111. cap. 11. spec. 3. & longe melius Augustinus Enarrat. in Psalmum cxlviii. num. 15., cui his verbis imponit coronidem: *Si pulchra sunt quæ fecit, quanto pulchrior est qui fecit?* Atque idem sit, ut aliquid habeat decoris, finis secundi libri.